

21.08.2023

POL-2023-83469

Viite; hanketunnus VN/10846/2023

Lausunto valtioneuvoston asetuseruonnoksesta yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa

1 Lausuntopyyntö

Sisäministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa. Lausunto on pyydetty toimittamaan viimeistään 1.9.2023, ensisijaisesti sähköisesti jatkokäsiteltävissä word tai rtf muodossa osoitteeseen: kirjaamo.sm@gov.fi. Annetut lausunnot ovat julkisia.

Asetuksen tarkoituksena on säätää tarkemmin pelastuslain (379/2011) 65 §:n 3–4 momenteissa tarkoitettujen viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä ja suunnitelmista pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevasta väestönsuojeluun varautumisesta hyvinvointialueen toimialueella.

Asetuksessa säädettäisiin hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten velvollisuudesta asettaa väestönsuojelun yhteistyöryhmä sovittamaan yhteen hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten ja muiden alueella toimivien viranomaisten vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin varautumista ja suunnitelmia. Asetuksessa säädettäisiin lisäksi väestön siirtämistä ja siirtyneen väestön vastaanottamista koskevista yhteistyösuunnitelmista.

2 Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallitus kiittää mahdollisuudesta lausua asetuseruonnoksesta. Asetuseruonnos on lähtökohtaisesti valmisteltu sääntelytarvetta vastaavasti ja eri toimijat huomioon ottaen. Poliisihallitus kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin asetuseruonnoksen kohtiin.

Aluksi Poliisihallitus korostaa, että vaikka poliisitoiminta ei kuulu Geneven sopimusten I lisäpöytäkirjassa määriteltyihin väestönsuojelun tehtäviin, poliisilla on keskeinen toiminnallinen merkitys sisäisen turvallisuuden päävastuuviranomaisena ja pelastusviranomaisten yhteistyötahona myös siviiliväestön suojaamiseen varautumisessa ja esimerkiksi väestönsiirron toimeenpanossa poliisille kuuluvien tehtävien kautta. Poliisin tehtävänä on poliisilain

1 luvun 1 §:n mukaan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen, paljastaminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi tukisi väestönsuojeluun varautumista ja toimeenpanoa omien perustehtäviensä kautta huolehtien muun muassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä sekä liikenteen ohjaamisesta.

Asetuksella määriteltävän yhteistoiminnan keskiössä on viranomaisten vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin varautuminen ja sitä koskevat suunnitelmat. Yhteistyöryhmässä käsiteltäisiin asetulusuunnoksen 3 §:n mukaan asioita sota-ajan uhkista ja niiden vaikutuksista aina sota-ajan pelastustoiminnan yhteistyöhön sekä väestön siirtämiseen liittyen. Toiminta tapahtuisi normaaliolojen lainsäädännön mukaan siitäkin huolimatta, että varautuminen koskisi poikkeusoloja ja mahdollisesti puolustustilaakin.

Poliisihallitus korostaa tarvittavien tietojen ja niistä tehtävien johtopäätösten käsittelyn merkitystä yhteistyöryhmässä olevien viranomaisten kesken, jotta varautumista koskeva suunnittelu ja muut etukäteisvalmistelut pohjautuisivat tältä osin yhdenmukaisiin suunnitteluperusteisiin. Johtopäätösten tulisi olla riittävän tietosisältöisiä, jotta niiden perusteella kukin viranomainen voi tehdä osaltaan ja yhteistyössä toistensa kanssa tilanteen edellyttämää suunnittelua ja etukäteisvalmisteluja.

Poliisihallituksen mukaan yhteistyöryhmässä käsiteltävien asioiden tulisi olla sellaisia, joihin kaikilla yhteistyöryhmään osallistuvilla viranomaisilla on tiedonsaantioikeus. Siksi tarvittavien tietojen ja johtopäätösten käsittelyn varmistamiseksi onkin keskeistä tarkastella asetusvalmistelun yhteydessä myös sitä, muodostaako voimassa oleva asiakirjajulkisuutta ja salassapitoa koskeva sääntely esteitä tietojen tarvittavalle käsittelylle. Suomalainen viranomaisyhteistyö on tunnetusti välitöntä, mutta tämä välittömyys tulisi näkyä myös viranomaisten yhteistoimintaa koskevassa lainsäädännössä. Pelkät hyvät tarkoitukset eivät mahdollista poikkeamista salassapitosäännöksistä.

Poliisihallitus korostaa myös poliisin käytössä olevien resurssien rajallisuutta silloin, kun todetuissa poikkeusoloissa on kyse valmiuslain 3 §:n 1, 2, 4 ja 6 kohdassa tarkoitetuista poikkeusoloista (aseellinen hyökkäys, suuronnettomuus sekä julkisen vallan päätöksentekoon ja/tai kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuva uhka, toiminta, tapahtuma tai näiden yhteisvaikutus). Poliisi voi joutua priorisoimaan voimakkaastikin tehtäviään edellä todetuissa poikkeusoloissa tai niihin varauduttaessa. Tällöin kaikkia normaalioloissa mahdollisia tehtäviä ei voida suorittaa ainakaan täysimääräisesti. Poliisilla voi olla samanaikaisesti lisäresurssitarpeita muun muassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon tai poliisilta pyydettyjen virka-aputehtävien osalta eri puolilla Suomea. Tämä voi heijastua esimerkiksi liikenteenohjaustehtävissä käytettävien poliisimiesten määrään priorisointien mukaisesti.

Tällöin keskeiseksi kysymykseksi muodostuukin se, mitkä ovat poliisin toimivaltuuksilla suoritettavia ensisijaisia tehtäviä kussakin tilanteessa, mikäli tehtäviä jouduttaisiin resurssisyistä tilapäisesti priorisoimaan. Poliisi priorisoi kuitenkin aina etusijalle henkeen ja terveyteen kohdistuvat tehtävät, mistä väestönsuojelutehtävissä lähtökohtaisesti onkin kyse. Näidenkin tehtävien kiireellisyysluokituksissa voi olla eroja etenkin, jos samanaikaisesti on hoidettavana useita tehtäviä päällekkäin. Samoin eroja voi olla poliisiyksiköittäin käytettävissä olevien resurssien määrässä. Resurssikysymysten tulisikin olla selkeästi esillä asetusluonnoksen mukaisen yhteistyöryhmän vakioasialistalla.

Poliisijohtaja

Janne Paavola

Poliisitarkastaja

Sami Rusanen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 21.08.2023 klo 16:31. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Jakelu

Sisäministeriön kirjaamo: kirjaamo.sm@gov.fi

Tiedoksi

Sisäministeriön poliisiosasto